

Prisma Woordenboek

# Latijn - Nederlands

H.H. Mallinckrodt

**prisma**

## WOORD VOORAF

Voor Uitgeverij Het Spectrum heb ik de samenstelling van dit lexicon op mij genomen. De opdracht was een *beknopt* Latijns woordenboek te maken, waarin ook aandacht zou worden besteed aan latere Latijnse schrijvers en zo mogelijk aan Ecclesiastici. Hoewel ik op dit terrein geen volledigheid pretendeer, noopte deze opdracht mij toch tot een belangrijke uitbreiding van het aantal lemmata vergeleken bijvoorbeeld met het lexicon van Wageningen-Muller 4e druk, al liet ik ook technische auteurs met hun afwijkend vocabulaire als Apicius, Vitruvius en Vegetius geheel, Plinius ten dele buiten beschouwing. Maar aangezien een beknopte omvang vereist was, werd ik anderzijds tot een drastische beperking genoodzaakt. Deze is bereikt:

- 1e. Door weglaten van de naam van de schrijver bij wie het betrokken woord voorkomt.
- 2e. Door geen taalkundige inleiding bij de woorden te geven. Ik meen dat dit niet veel zin heeft voor de gewone gebruiker, omdat het een taalwetenschappelijke ontwikkeling veronderstelt en vereist, waarover deze toch niet beschikt. Of dacht men, dat de verklaring, die wijlen prof. Muller gaf bij het woord *maceria*: 'macerare, Gr.  $\tau\epsilon\iota\chi\omicron\omicron\varsigma$ , wortel *dheigh* kneden, Ndl. *deeg*' voor een jeugdig gebruiker verklarend zal werken?
- 3e. Door bij de betekenisontwikkeling alleen de hoogtepunten aan te geven, hetgeen noodzakelijkerwijs met enige subjectiviteit gepaard zal zijn gegaan.
- 4e. Door historische, aardrijkskundige en mythologische eigennamen tot het uiterste te beperken. Dit is een lexicon van *Latijnse woorden*, en voor de normale gebruiker heeft het geen zin daarin te lezen, dat Madena een landstreek in Groot-Armenië is of dat Lysis de leermeester was van Epaminondas. Deze behoren thuis in een woordenboek van eigennamen.
- 5e. Door de gebruikelijke overvloed van geciteerde voorbeelden te laten vervallen. Dit is echter voornamelijk gebeurd uit pedagogisch-didactische overwegingen. Een 50-jarige ervaring zowel bij het actief als passief gebruik van een dergelijk rijk van voorbeelden voorzien lexicon heeft mij de schaduwzijde daarvan leren kennen. De jonge gebruiker gaat bij het opzoeken van een woord onmiddellijk kijken... of het door hem gezochte voorbeeld er soms ook vertaald en wel bij staat, en zo dit inderdaad het geval is, let hij niet op de eigenlijke woordbetekenis en de ontwikkeling daarvan. Hoeveel meer didactisch effect zal het sorteren, wanneer hij moet wikken en wegen, welke van de gegeven betekenissen op zijn geval past. Bij de beperkte tijd, die bij de tegenwoordige onderwijsorganisatie voor de Humaniora is uitgetrokken, betekent deze besnoeiing bovendien een niet onaanzienlijke tijdswinst.

Bij de opzet van dit woordenboek, waarbij de oude Georges mij van veel dienst was, geconfronteerd met de Thesaurus en Forcellini, is uitgegaan van de gedachte bij elkaar behorende woorden zoveel mogelijk onder een lemma samen te brengen en daar in alfabetische volgorde. In zeer enkele gevallen is om redenen van woordafleiding hiervan afgeweken.

### ***Bij de vijfde druk***

In de vijfde druk zijn vele tientallen geografische namen toegevoegd. Vertalingen zijn geactualiseerd en worden volgens de nieuwe spelling geschreven. De weergave van de uitspraak is door deskundigen opnieuw bekeken en waar nodig gecorrigeerd.

redactie lexicografie

### ***Lijst van afkortingen***

|          |                                                        |
|----------|--------------------------------------------------------|
| abl.     | ablativus                                              |
| acc.     | accusativus                                            |
| adi.     | adiectivum, bijvoeglijk naamwoord                      |
| adv.     | adverbium, bijwoord                                    |
| alg.     | algemene betekenis                                     |
| christ.  | bij christelijke schrijvers                            |
| coni.    | coniunctio, voegwoord                                  |
| dat.     | dativus                                                |
| dep.     | verbum deponens                                        |
| eig.     | eigenlijk                                              |
| encl.    | enclitisch, achter het bijbehorend woord geplaatst     |
| f        | femininum                                              |
| fil.     | filosofische term                                      |
| fin.     | financiële term                                        |
| G        | gemengde vervoeging III en IV                          |
| gen.     | genitivus                                              |
| hand.    | handelsterm                                            |
| indecl.  | indeclinabile, onverbuigbaar woord                     |
| interi.  | interiectio, tussenwerpsel buiten grammaticaal verband |
| interr.  | interrogativum, vragend                                |
| intrans. | intransitivum, ononvergankelijk werkwoord              |
| iron.    | ironisch                                               |
| jur.     | juridisch                                              |
| lett.    | letterlijk                                             |
| m        | masculinum                                             |
| med.     | medium                                                 |
| mil.     | militaire term                                         |
| mlat.    | middeleeuws Latijn                                     |
| myth.    | mythologische term                                     |
| n        | neutrum                                                |
| off.     | in staatsrechtelijke zin, niet als particulier         |
| pass.    | passivum                                               |
| plur.    | pluralis, meervoud                                     |
| praep.   | praepositio, voorzetsel                                |
| pron.    | pronomen, voornaamwoord                                |
| refl.    | reflexivum, wederkerend                                |
| rel.     | religieuze term                                        |
| relat.   | relativum, betrekkelijk                                |
| ret.     | retorische term                                        |
| scherts. | schertsend                                             |
| sing.    | singularis, enkelvoud                                  |
| sportt.  | sportterm                                              |
| st.      | staatsrechtelijke term                                 |
| subst.   | substantivum, zelfstandig naamwoord                    |
| trans.   | transitivum, overgankelijk werkwoord                   |

De Romeinse cijfers I, II, III en IV hebben betrekking op de conjugatie (vervoegingsgroep) van de werkwoorden:

I stammen op **-are**

II stammen op **-ēre**

III stammen op **-ĕre**

IV stammen op **-ire**

Werkwoorden die tot de gemengde vervoeging behoren, worden in het praesens volgens de vierde, in de overige tijden als de derde declinatie vervoegd.

### ***Bijzondere tekens***

Het streepje boven een klinker geeft aan dat de desbetreffende lettergreep lang moet worden uitgesproken.

Het boogje boven een klinker geeft aan dat de desbetreffende lettergreep kort moet worden uitgesproken.

De plaats van de klemtoon geven deze tekens dus niet aan.

In de regel is de voorlaatste lettergreep van een woord lang, tenzij een boogje aangeeft dat deze kort is. De lange lettergreep verschuift in zo'n geval naar de voorgaande, op twee-na-laatste lettergreep.

Bij de zelfstandige naamwoorden wordt na de ingang eerst de genitiefvorm gegeven en dan het geslacht. Ook varianten van het woord worden vermeld. Woorden die zowel zelfstandig als bijvoeglijk kunnen worden gebruikt, zijn verdeeld in een A- en B-categorie.

Bij werkwoorden worden waar nodig onregelmatige perfectum- en participiumvormen gegeven, gevolgd door een Romeins cijfer ter aanduiding van de vervoegingsgroep.

Woorden met dezelfde stam zijn onder het hoofdwoord te vinden.

Homoniemen (identiek geschreven woorden met een verschillende betekenis) zijn door cijfers voor het lemma van elkaar onderscheiden.

Bolletjes onderscheiden de verschillende betekenissen van een ingang, komma's synonieme vertalingen.

Een koppelteken scheidt het voorvoegsel van de stam van een woord; bij samengestelde werkwoordsvormen is een voorvoegsel meestal vervangen door een koppelteken. Bijvoorbeeld:

**pro-fundère, -fūdi, -fūsum = pro-fundère, profūdi, profūsum**

## A

- A** (afkorting) • *Aulus* (vóórnaam) • *jur.* *absolvo* ik spreek vrij • (bij stemming) *antiquo* ik verwerp (*lett.* ik wil het bij het oude laten)
- ā** *praep. met ablativus* (**ab** voor klinkers, voor *t* soms **abs**) drukt de verwijdering vanaf een punt uit
- a)** *van plaats:* • van ... af • vanuit • van de kant van • van *stare ab aliquō* op iemands hand zijn *ordiri ā* beginnen bij
- b)** *van tijd:* • sinds • sedert • onmiddellijk na
- c)** *van reden of oorzaak:* • door (om bij een lijdende vorm aan te geven, door welk persoon de handeling wordt verricht) • uit • ten gevolge van
- a** zie **ah**
- ab** zie **ā**
- abāctor, -ōris m** • persoon die ontvoert
- veedief
- abāctus, -us m** het gewelddadig wegvoeren
- ābācus, -i m** • buffet • speeltafel
- speelplank • rekenbord • dekplank op een kapiteel
- a-baetēre III** weggaan
- ab-aliēnāre I** • vervreemden • afkerig maken • *jur.* verkopen
- abalienātio, -ōnis f** *jur.* vervreemding
- abāvus, -i m** • betovergrootvader
- voorvader
- abbas, -ātis m** *christ* • vader • abt
- abbātia, -ae f** abdij
- abbātissa, -ae f** abdis
- ab-breviāre I** afkorten
- Abdēra, -orum n en -ae f** Griekse stad aan de kust van Thracië
- ab-dēre, -didi, -ditum III** • verwijderen
- verbergen
- abdītus adi.** verborgen
- abditīvus adi.** verwijderd
- ab-dicāre I** • afwijzen • verloochenen
- verstoten • aftreden *magistratu*
- abdicātio, -ōnis f** • het neerleggen van een ambt • verstoting
- abdicatīvus adi.** ontkennend
- abdicātrix, -icis f** zij die verloochent
- ab-dicēre, -dixi, -dictum III** • ontzeggen
- afkeuren
- abdit-** zie onder **abdere**
- abdomēn, -inis n** • onderbuik • buik
- ab-ducēre, -duxi, -ductum III** • wegvoeren
- wegtrekken • verleiden • doen afvallen
- abductio, -ōnis f** • het wegvoeren
- ontvoering • teruggetrokkenheid
- abecedārium, -ii n** het abc
- abecedārius adi.** alfabetisch
- ab-equitāre I** wegrijden
- ab-errāre I** • afdwalen • afwijken • afleiding zoeken
- aberrātio, -ōnis f** afleiding
- ab-esse, absum, afūi** • afwezig zijn • niet bijstaan • verwijderd zijn • ontbreken
- bevrijd zijn van • zich verre houden van • verschillen • niet veel schelen
- haud multum*
- ab-hibēre, -hibūi, -hibitum II** weghouden
- abhinc adv.** • van hier • nu ... geleden
- ab-horrēre, -horrūi II** • afschuwen hebben van • strijdig zijn met
- ab-icēre, -iēcī, -iectum G** • wegwerpen
- opgeven • neerwerpen • terneerslaan
- vernederen
- abiectio, -ōnis f** • neerslachtigheid
- minachting
- abiectus adi.** • slordig • onaanzienlijk
- moedeloos • laag
- abiēs, -ētis f** • den • schip • lans
- abiegnus adi.** van dennenhout
- ab-igēre, -ēgi, -āctum III** • verdrijven
- verstoten • stelen
- ab-ire, -ēo, -iī, -itum** • weggaan • van het slagveld terugkeren • eraf komen *impunē*
- aftreden *magistratu* • afstappen van
- verdwijnen • dalen *pretium* • overgaan in • worden tot
- abin!** (uit *abisne*) scheer je weg!
- abitiō, -ōnis f** het weggaan
- abītus, -us m** • het weggaan • uitgang
- mogelijkheid tot ontsnappen
- a-bitēre III** weggaan
- ab-iudicāre I** • ontzeggen • *jur.* bij vonnis ontzeggen
- ab-iungēre, -iunxi, -iunctum III**
- uitspannen *equos* • scheiden
- ab-iurāre I** onder ede loochenen
- ab-iurgāre I** scheldend weigeren
- ab-lactāre I** spenen
- ablactātio, -ōnis f** • het ontwennen • het spenen
- ablātio, -ōnis f** het wegnemen
- ablātor, -ōris m** persoon die wegneemt
- ab-legāre I** wegzenden
- ablegātio, -ōnis f** het wegzenden
- ablegmīna, -um n** uitgelezen stukken
- ab-ligurrīre IV** • aflikken • erdoor jagen
- pecuniam*
- abligurrītor, -ōris m** verkwister
- ab-locāre I** • verhuren • aanbesteden
- ab-ludēre III** • in toon verschillen • uit de toon vallen
- ab-luēre, -lūi, -lūtum III** • eraf wassen
- schoon wassen • wegspoelen
- ablūtio, -ōnis f** het afwassen
- ablūtor, -ōris m** persoon die afwast
- ab-natāre I** wegzwemmen
- ab-negāre I** • weigeren • *jur.* ontkennen te hebben ontvangen • loochenen
- abnegātio, -ōnis f** • weigering
- verloochening

**abnegātor, -ōris** *m* persoon die verloochent

**abnēpos, -ōtis** *m* zoon van een achterkleinzoon

**abneptis, -is** *f* dochter van een achterkleinzoon

**Abnōba, -ae** *m* het Zwarte Woud in Midden-Germanië (zie ook **Hercynia Silva**)

**ab-noctāre I** de nacht buitenshuis doorbrengen

**abnormis** *adi.* • van de norm afwijkend • ongeschoold

**ab-nuēre, -nūi, -nūtum III** • nee schudden • ontkennen • weigeren

**abnutāre I** herhaaldelijk nee schudden

**1 ab-olēre, -olēvi, -olūtum II** • uitwissen • opzij zetten • afschaffen

**abolēscēre, -olēvi III** • vergaan • verdwijnen

**abolitio, -ōnis** *f* • vernietiging • afschaffing • amnestie

**abolitor, -ōris** *m* persoon die doet vergeten

**2 ab-olēre II** de onaangename lucht verjagen

**abolla, -ae** *f* dikke mantel

**ab-omināre I, ook abomināri I** *dep.* • verwensen • verafschuwen

**abominabilis** *adi.* verfoeilijk

**abominamentum, -i** *n* • gruwel

**abominanter** *adv.* op afschuwelijke wijze

**abominatio, -ōnis** *f* • het verafschuwen • gruwel

**abominōsus** *adi.* • van slechte voorbetekenis • noodelottig

**Aborigēnes, -um** *m* oudste bewoners van Latium

**aboriri, abortus sum IV** *dep., ook aborisci III dep.* • verdwijnen • vergaan

**abortio, -ōnis** *f* het veroorzaken van een vroegtijdige bevalling

**abortivus** *adi.* vroegtijdig geboren

**abortus, -us** *m* • vroegtijdige bevalling • miskraam

**ab-radēre, -rāsi, -rāsum III** • afkrabben • afscheren • afzetten

**ab-relinquēre, -reliqui, -relictum III** in de steek laten

**ab-renuntiāre I** afzweren

**abrenuntiatio, -ōnis** *f* het afzweren

**ab-ripēre, -ripūi, -reptum G** • wegtrekken • meeslepen • zich uit de voeten maken

**ab-rodēre, -rōsi, rōsum III** afknagen

**abrodiaetus, -i, ook habrodiaetus** *m* persoon die verwijfd leeft

**ab-rogāre I** • bij stemming afschaffen *legem* • de bevoegdheid ontnemen *imperium* • opheffen • ontzeggen

**abrogatio, -ōnis** *f* afschaffing

**abrōtōnum, -i** *n* citroenkruid

**ab-rumpēre, -rūpi, -ruptum III** • afbreken

• scheiden • schenden

**abruptē** *adv.* plotseling

**abruptio, -ōnis** *f* • het scheuren • echtscheiding

**abruptum, -i** *n* steile afgrond

**abruptus** *adi.* • afgebroken • steil • hortend

**abs** zie **ā**

**abs-cedēre, -cessi, -cessum III** • weggaan • zich onttrekken aan *officio* • verloren gaan • verdwijnen

**abscessio, -ōnis** *f* het weggaan

**abscessus, -us** *m* • aftocht • afwezigheid

**abs-cidēre, -cidi, -cisum III** • afhouden • afsnijden • benemen *spem*

**abscisus** *adi.* • afgesneden • steil • stroef

**ab-scindēre, -scīdi, -scissum III** • afrukken • afsnijden • opensnijden *venas*

**abscessio, -ōnis** *f* • het afscheuren • onderbreking • het stokken *vocis*

**abscessus** *adi.* • steil • bars

**abs-condēre, -condīdi, -conditum III** • verbergen • achter zich laten

**absconditio, -ōnis** *f* het verbergen

**absconditor, -ōris** *m* persoon die verborgen houdt

**absconditus** *aadi.* • verborgen • diepzinnig

**absconsē** *adv.* heimelijk

**absens, -entis** *adi.* afwezig

**absentāre I** afwezig doen zijn

**absentia, -ae** *f* afwezigheid

**absentivus** *adi.* afwezig

**ab-silire IV** wegspringen

**absimilis** *adi.* ongelijk

**absinthium, -ii** *n* • alsem • het bittere

**absinthiatum, -i** *n* met alsem aangemaakt

**absinthiatum, -i** *n* vermout (absintwijn)

**absis, -sidis** *f* (acc. *absida*) • boog • halfronde uitbouw

**absidatus** *adi.* gewelfd

**ab-sistēre, -stīti, -stitum III** • zich verwijderen • afzien van *conatu*

**absitus** *adi.* afgelegen

**ab-solēscēre III** buiten gebruik raken

**absolutōr, -ōris** *m* de Verlosser

**absolutōrius** *adi.* vrijsprekend

**absolutus** *adi.* • volledig • volstrekt

**ab-solvēre, -solvi, -solutum III** • losmaken • *jur.* vrijspreken • voldoen *pecuniam debitam* • voltooiën *librum* • uiteenzetten

**absolutio, -ōnis** *f* • vrijpraak • volledigheid

**absōnus** *adi.* • niet overeenstemmend • onwelluidend

**ab-sorbēre, -sorbūi II** • verzwelgen • indrinken

**absorptio, -ōnis** *f* drank

**absquē A conī** indien zonder **B praep.** met *ablativus* • zonder • uitgezonderd

**ab-stāre I** op een afstand staan

**abstēmīus** *adi.* • zich van wijn onthoudend

- matig
- abs-tergēre, -tersi, -tersum II** • afvegen
- doen verdwijnen
- abs-terrēre, -terrūi, -territum II**
- afschrikken • verjagen • ontzeggen
- abs-tinēre, -tinūi, -tentum II** • afhouden
- zich onthouden van *vino*
- abstentio, -onis** *f* onthouding
- abstinax, -ācis** *adi.* zich onthoudend
- abstinens, -entis** *adi.* • zich onthoudend van • onbaatzuchtig
- abstinentia, -ae** *f.* het zich onthouden van • het vasten • onbaatzuchtigheid
- abs-trāhēre, -traxi, -tractum III**
- wegtrekken • afhouden van • meeslepen
- abs-trudēre, -trūsi, -trūsium III** • wegduwen
- verbergen
- abstrusio, -ōnis** *f* het verbergen
- abstrusus** *adi.* • verborgen • gesloten
- absuetudo, -inis** *f* het ontwennen
- absumēdo, -inis** *f* het verteren
- ab-sumēre, -sumpsi, -sumptum III**
- verbruiken • doden
- absumptio, -ōnis** *f.* misbruik
- vernietiging
- absurdus** *adi.* • onwettig • ongerijmd
- onbruikbaar
- absurditas, -ātis** *f* ongerijmdheid
- tegenspraak
- ab-undāre I** • overvloeien • buiten de oevers treden • overvloed hebben van
- pecūnia* • overvloedig voorhanden zijn
- overtollig zijn
- abundans, -antis** *adi.* • overvloeïend
- overvloedig • overlāden
- abundantia, -ae** *f.* overvloed
- overlāding
- abundē** *adv.* • in overvloed • meer dan voldoende
- abus-** zie onder **abuti**
- abusquē** *praep.* helemaal vanaf
- ab-ūti, -ūsus sum III** *dep.* • verbruiken
- geheel gebruiken • misbruiken
- abūsio, -ōnis** *f.* verkeerd gebruik
- ongewoon gebruik van een woord
- abusivē** *adv.* • ongewoon gebruikt
- losjes weg
- abūsus, -us** *m.* het verbruiken • het opmaken
- Abȳdus, -i** *f* en **Abȳdum, -i** *n* Griekse stad aan de zuidkust van de Hellespont
- abyssus, -i** *f.* afgrond • onmetelijke ruimte
- ac** zie **atque**
- acācia, -ae** *f.* acacia • acaciaparfum
- Acadēmus, -i** naam van een Griekse heros
- Acadēmīa, -ae** *f.* naar hem genoemd gymnasium bij Athene • school van Plato (die daar doceerde) • villa van Cicero
- Acadēmīca, -ōrum** *n* de Academische leer
- Acadēmīci, -ōrum** *m* volgelingen van Plato
- Acadēmīcus** *adi.* tot de Academie behorend
- acalanthis, -idis** *f.* distelvink • puttertje
- acanthus, -i** *m* en *f.* berenklauw (schermbloem) • acacia
- acapnus** *adi.* • niet rokend • zonder uitroken gewonnen *mel*
- Acarnānia, -ae** *f* landstreek aan de westkust van Midden-Griekenland
- acātium, -ii** *n* bootje
- ācātus, -i** *f* snelzeiler
- ac-cantāre I** zingen bij
- ac-cedēre, -cessi, -cessum III** • ernaar toe gaan • zich wenden tot *ad iudicem*
- zich inlaten met • toetreden tot
- gelijken op *patri* • erbij komen
- accessibilis** *adi.* toegankelijk
- accessibilitas, -ātis** *f* toegankelijkheid
- accessio, -ōnis** *f.* nadering • toeneming
- audiëntie
- accessus, -us** *m.* • nadering • toegang
- landingsplaats • vermeerdering
- ac-celerāre I** • verhaasten • *intrans.* zich haasten
- accelerātio, -ōnis** *f* het verhaasten
- ac-cendēre, -cendi, -censum III** • aansteken
- aanvuren • versterken *spem*
- accendium, -ii** *n.* ook **accessio, -ōnis** *f.*
- het aansteken • gloed
- ac-censēre, -censui, -censum II**
- toerekenen • toevoegen
- accensus, -i** *m.* • magistraatsdienaar
- ongewapend soldaat bij de reserve
- accent-** zie onder **accinere**
- accentus, -us** *m.* • het spelen op een instrument • klank • klemtoon
- ac-ceptāre I** geregeld ontvangen
- acceptabilis** *adi.* • aannemelijk • prettig
- acceptātor, -ōris** *m.* • persoon die aanneemt • persoon die inwilligt
- acceptātio, -ōnis** *f* het in ontvangst nemen
- acceptātus** *adi.*, ook **acceptus** • geliefd
- gewenst
- acceptio, -ōnis** *f.* • het in ontvangst nemen • ontvangst • een toegestane zinswending
- acceptor, -ōris** *m.* • ontvanger
- keurmeester
- acceptrix, -icis** *f* zij die ontvangt
- accersēre** zie **accessēre**
- access-** zie onder **accedere**
- 1 ac-cidēre, accīdi III** • neervallen bij
- overvallen • doordringen tot • gebeuren
- uitvallen
- accidens, -ntis** *n.* • toevallige omstandigheid • toeval • ongelukkig toeval
- accidentia, -ae** *f.* • het gebeuren • toeval
- 2 ac-cidēre, -cīdi, -cīsum III** • aansnijden
- half omhakken • verzwakken
- ac-cinēre III** erbij zingen



**accentor, -ōris** *m* persoon die dezelfde stem zingt

**ac-cingere, -cinxī, -cinctum III** • omgorden  
• voorzien van • zich opmaken tot

**ac-cipere, -cēpi, -ceptum G** • aannemen  
• ontvangen • ondervinden • vernemen  
• opnemen • opvatten als

**accipiter, -tris** *m* • havik • geldwolf

**accipitrina, -ae** *f* prooi

**ac-cire, -ciē, -civi, -cītum III en IV**  
• ontbieden • uit den vreemde halen

**accitus, -us** *m* oproep

**ac-clamare I** • toeroepen • toejuichen  
• uitjuuwen

**acclamatio, -ōnis** *f* • toejuiching • het uitjuuwen

**ac-clarare I** duidelijk maken

**ac-clinare I** • doen leunen • geneigd zijn

**acclinis** *adi.* • geleund • geneigd  
• neergebogen

**acclivis** *adi.* omhooglopend

**acclivitas, -ātis** *f* • het omhooglopen  
• helling

**ac-cognoscere, -cognōvi, -cognitum III**  
herkennen

**ac-colere, -cōlui, -cultum III** in de buurt wonen

**accōla, -ae** *m* • nabuur • vreemdeling

**accōla fluvius** zijrivier

**ac-commodare I** • toevoegen aan • in overeenstemming brengen • aanwenden  
• beschikbaar stellen

**accommodatio, -ōnis** *f* • het in overeenstemming brengen  
• inschikkelijkheid

**accommodatus** *adi.*, ook **accommodus**  
• geschikt • passend

**ac-congerere, -congressi, -congestum III**  
dikwijls erheen dragen

**ac-corporare I** • inlijven bij • *intrans.* zich hechten aan

**ac-credere, -idi, -itum III** willen geloven

**ac-crescere, -crevi, -cretum III** • toenemen  
• erbij komen

**accretio, -ōnis** *f* het toenemen

**ac-cubare, -cubui, -cubitum I** • erbij liggen  
• aan tafel liggen

**accubatio, -ōnis** *f*, ook **accubitus, -us** *m*,  
het aan tafel liggen

**accubuō** *adv.* erbij liggend

**ac-cudere, -cūdi, -cūsum III** munten erbij slaan

**ac-cumbere, -cubui, -cubitum III** • erbij gaan liggen • aan tafel gaan

**ac-cumulare I** • opstapelen • vermeerderen  
• overladen

**accumulatio, -ōnis** *f* opeenhoping

**accumulātor, -ōris** *m* persoon die opstapelt

**ac-curare I** verzorgen

**accuratio, -ōnis** *f* zorgvuldigheid

**accuratus** *adi.* • welverzorgd

• zorgvuldig

**ac-currere, -curri, -cursum III** toelopen

**accursus, -us** *m* • toeloop • oploop

**ac-cusare I** • beschuldigen • aanklagen

**accusabilis** laakbaar

**accusatio, -ōnis** *f* • beschuldiging  
• aanklacht • *jur.* het recht een aanklacht in te dienen • akte van beschuldiging

**accusator, -ōris** *m* • aanklager  
• beroepsaanklager

**accusatorius** *adi.* • van de aanklager • de aanklager passend

**accusitare I** herhaaldelijk beschuldigen

**acentētus** *adi.* zonder vlekken

**acephali, -ōrum** *m* ketters die het hoofd van de kerk niet erkennen

**1 acer, āceris** *n* • ahorn • esdoorn

**acernus** *adi.* van ahornhout

**2 acer, āceris** *adi.* • *lett.* scherp • fel  
• elastisch *arcus* • flink • streng

**acerbus** *adi.* • wrang • onrijp  
• onaangenaam • streng • wreed

**acerbare I** verergeren

**acerbitas, -ātis** *f* • wrange smaak  
• bitterheid • strengheid

**ācere II** zuur zijn

**acescere III** zuur worden

**acidus** • zuur • onaangenaam

**acerra, -ae** *f* wierookstijp

**acervare I** • opstapelen • ophopen

**acervus, -i** *m* stapel

**acervālis** *adi.* van de stapel

**acervatim** *adv.* • stapelsgewijze  
• beknopt samengevat

**acervatio, -ōnis** *f* opeenhoping

**ācētum, -i** *n* • azijn • zure wijn • venijnige spot

**acetabulum, -i** *n* • azijnfles • kelk

**acetaria, -ōrum** *n* met azijn aangemaakte sla

**acetascere III** azijnzuur worden

**Achaei, -ōrum** *m* • naam van een Griekse stam • de Grieken

**Achaia, -ae** *f* • Griekenland • landschap aan de noordkust van de Peloponnesus  
• Romeinse provincie, die het grootste deel van Griekenland omvatte

**Achais, -adis** *f* Griekse vrouw

**Achivi, -ōrum** *m* de oud-Grieken

**Achivus** *adi.* Grieks

**Achaemēnes, -is** *m* stamvader van de Perzische koningen

**Achaemēnius** *adi.* Perzisch

**Achēlous, -i** *m* rivier in Griekenland, tussen Acarnanië en Aetolië

**Achēron, -ontis** *m* • rivier in de onderwereld • onderwereld

**Acheruns, -untis** *m* de onderwereld

**Acherunti** *adv.* in de onderwereld

**Acherunticus** *adi.* afgeleefd *senex*

**Acherusius** *adi.* • van de onderwereld  
• somber

**Achiv-** zie onder **Achaei**

**aciā, -ae** *f* draad

**acidus** zie onder **acere**

**acies, -ēi** *f* • scherpte • scherpe blik  
*oculorum* • scherpzinnigheid • slaglinie  
 • slagveld

**acināces, -cis** *m* kromme Perzische sabel

**acinus, -i** *m*, ook **acinum, -i** *n* • bes • druif  
 • rozijn *aridus*

**acinaticius** *adi.* uit bessen bereid

**acinōsus** *adi.* vol bessen

**acipenser, -ēris** *m* steur

**aclys, -ydis** *f* van een riem voorziene  
 werpspeer

**aconiti** *adv.* zonder moeite

**aconitum, -i** *n* • monnikskap (plant) • vergif

**acor, -ōris** *m* zure smaak

**ac-quiescere, -quiēvi, -quiētum** *III* • tot rust  
 komen • troost vinden in • behagen  
 scheppen in • het eens zijn met *alicui*

**ac-quirere, -quisivi, -quisitum** *III* • erbij  
 verwerven • zijn krediet vergroten *ad*  
*fidem* • verwerven

**acquisitio, -ōnis** *f* het verwerven

**acquisitor, -ōris** *m* • persoon die  
 verwerft • winnaar

**Acraeus** *adi.* op bergtoppen vereerd *Iuppiter*

**acratophōrum, -i** *n* wijnvat

**acredo, -dinis** *f* scherpe smaak

**acredula, -ae** *f* kleine uil

**acriculus** *adi.* enigszins scherp

**acrimonia, -ae** *f* • scherpe smaak  
 • scherpe lucht • verbittering *animi*  
**acritas, -ātis** *f* • scherpte • het diep  
 doordringen

**acritudo, -inis** *f* • scherpte • vurige  
 levendigheid

**acroāma, -ātis** *n* • concert • solist

• voordrager • grappenmaker

**acroāsis, -is** *f* auditorium

**Acrōcēraunia, -orum** *n* (donderklippen)  
 kaap van Epirus

**acror, -ōris** *m* scherpte

**acta, -ae** *f* • kust • strand • strandleven

**acta, -ōrum** *n* • daden • notulen,  
 handelingen *senatus* • verslag • dagblad  
*diurna* • staatsblad *publica* • archief  
*municipalia*

**actio, -ōnis** *f* • verrichting • werkzaamheid

• de voordracht van een spreker  
 • handeling • behandeling • proces  
 • rechtsingang *dare*

**actiuncula, -ae** *f* kort pleidooi

**actitare** *I* • dikwijls behandelen • dikwijls  
 voordragen

**1 Actium, -i** *n* noordwestelijk voorgebergte  
 van Acarnanië (nu La Punta)

**2 Actium, -ii** *n* kaap aan westkust van  
 Griekenland

**Actiācus** *adi.* van of bij Actium

**activus** *adi.* • werkzaam • praktisch • in de  
 praktijk toegepast

**actor, -ōris** *m* • drijver *boum* • bedrijver  
*caedis* • acteur • spreker • pleiter *causae*  
 • beherder • agent van de schatkist  
*publicus*

**actūālis** *adi.* • werkzaam • praktisch

**1 actūārius** *adi.* gemakkelijk te bewegen,  
 snelvarend

**2 actūārius, -iī** *m* • snelschrijver, stenograaf

• rentmeester

**actūāria, -ae** *f* snelzeilend schip

**actūāriōla, -ae** *f* sloep

**actum, -i** *n* • daad • handeling

**actuōsus** *adi.* • werkzaam • levendig

**actus, -us** *m* • het drijven • *jur.* recht van  
 overgang • overweg • voordracht

• opvoering • bedrijf • daad

• werkelijkheid

**actūtum** *adv.* ogenblikkelijk

**acuere, acui** *III* • scherpen • prikkelen  
 • aanwakkeren

**acūmen, -inis** *n* • scherpte • spits

• scherpzinnigheid • geestigheid

**acus, -us** *f* naald

**acūtus** *adi.* • scherp • fel • gevaarlijk

• scherpzinnig

**acutulus** *adi.* nogal spitsvondig

**acūla, -ae** *f* • watertje • een beetje water

**acūleus, -ei** *m* • angel • punt • steek

**aculeātus** *adi.* • stekelig • spitsvondig

**acus, acut-** zie onder **acuere**

**a.d.** (bij data) *ante diem* ... = *diem* ... *ante*  
 de ... dag vóór (bijv. de *Kalendae*)

**ad** *praep.* met *accusativus* • naar • op af  
 • tot aan • bij *ad Cannas* • ongeveer *ad*  
*ducentos* • tot op, *ad unum omnes* tot op  
 de laatste man • tegen *noctem* • tot in,  
*ad multam noctem* tot diep in de nacht  
 • op het juiste ogenblik *ad tempus*  
 • slechts voor *ad paucos dies* • voor  
*aptus ad* • met betrekking tot  
 • overeenkomstig • volgens *ad naturam*  
 • in vergelijking met *ad hoc* • behalve *ad*  
*haec*

**adactio, -ōnis** *f* het brengen tot,  
 verplichting *iuriurandi*

**adactus, -us** *m* het dichterbij brengen

**ad-aequāre** *I* • gelijkmaken • gelijkstellen  
 • vergelijken • evenaren

**adaequātio, -ōnis** *f* het gelijkstellen

**adaequē** *adv.* evenzo

**ad-aerāre** *I* naar geldwaarde schatten

**adaerātio, -ōnis** *f* taxatie

**ad-aestuāre** *I* voortbruisen

**ad-aggerāre** *I* doen aanslibben

**adagium, -ii** *n* spreekwoord

**adagnitio, -ōnis** *f* het opnieuw inzien

**ad-alligāre** *I* eraan vastbinden

**Adam, Adae** *m* Adam

**ad-amāre** *I* • lief krijgen • zin krijgen in  
**adamātor, -ōris** *m* liefhebber

**ādāmas, -antis** *m* staal

**adamantēus** of **adamantīnus** *adi.*

staalhard  
**Adamantius, -ii** *m* man van staal  
 (bijnaam van de kerkvader Origenes)  
**ad-ambulāre I** ernaast wandelen  
**ad-ampliāre I** uitbreiden  
**ad-aperire, -aperiū, -aperitum IV**  
 • onthullen • openen  
**adapertilis** *adi.* wat geopend kan worden  
**adapertio, -ōnis** *f* het openen  
**ad-aptāre I** passend maken  
**ad-aquāre I** • bevochtigen • drenken  
**adaquāri I** *dep.* water halen  
**ad-arescere III** behoorlijk droog worden  
**ad-augere, -auxi, -auctum II** • vergroten  
 • vermeerderen • ten offer brengen  
**adaugescere III** toenemen  
**adauctor, -ōris** *m* persoon die verhoogt  
**adauctus, -us** *m* het groeien  
**adaugmen, -inis** *n* het toenemen  
**ad-bibere, -bibi III** • meer dan gewoonlijk  
 drinken • indrinken  
**ad-bitere III** naderen  
**ad-blaterare I** toesnateren  
**adc-** zie **acc-**  
**ad-dēcet II** het betaamt  
**ad-densare I, ook addensere II** verdichten  
**ad-dere, -didi, -ditum III** • erin doen  
 • toevoegen • inboezemen *timorem*  
 • optellen  
**additamentum, -i** *n* toevoegsel  
**additicius** *adi.* bijgevoegd  
**additio, -ōnis** *f* het bijvoegen  
**additus** *adi.* • altijd tegenwoordig • altijd  
 vervolgend  
**ad-dicere, -dixi, -dictum III** • *rel.* gunstig  
 zijn (van voortekens) • *jur.* toewijzen  
 • verkopen • zich wijden aan  
 • toeschrijven  
**addictio, -ōnis** *f* toewijzing  
**ad-discere, -didici III** • erbij leren • aanleren  
**addit-** zie onder **addere**  
**ad-divināre I** voorspellen  
**ad-docere, -ūi, -tum II** erbij onderwijzen  
**ad-dormire IV, ook addormiscere III** even  
 inslapen  
**ad-dubitare I** • weifelen • betwijfelen  
**ad-ducere, -dixi, -ductum III** • naar zich  
 toe halen • in aanslag brengen *arcum*  
 • spannen • fronsen • erheen brengen  
 • bewegen tot  
**adductor, -ōris** *m* koppelaar  
**adductus** *adi.* • beknoot • ernstig • streng  
**ad-ēdere, -ēdi, -esum III** • invreten • opeten  
**adeo** *adv.* • tot zover • zozeer • (legt  
 nadruk op voorafgaand woord) *tres adeo*  
*anni* drie volle jaren *si adeo* als werkelijk  
*adeo quoque* zoveel te meer *atque adeo*  
 en zelfs  
**ādeps, -ipis** *m* en *f* • vet • logheid • het  
 fijnste *frumenti*  
**adept-** zie onder **adipisci**  
**ad-equitare I** • erheen rijden • meerijden

**ad-errare I** • omzwerven • verdwalen  
**ad-esse, adsum, affui** • aanwezig zijn  
 • deelnemen aan • verschijnen voor  
 • voorhanden zijn • bijstaan  
 • opmerkzaam zijn *animo* • zijn  
 tegenwoordigheid van geest bewaren  
**ad-esurire IV** • honger krijgen • hevig  
 verlangen  
**adf-** zie **aff-**  
**adg-** zie **agg-**  
**ad-haerere, -haesi, -haesum II** • vastzitten  
 aan • niet wijken van *castris* • erbij  
 aanhangen  
**adhaerescere III** • blijven steken • zich  
 hechten aan  
**adhaesio, -ōnis** *f* aanhechting  
**adhaesus, -us** *m* het hangen aan  
**ad-halare I** beademen  
**ad-haurire, -hausi, -haustum IV** verzwellen  
**ad-hibere, -hibui, -hibitum II** • brengen  
 naar • aanwenden • tegenwoordig laten  
 zijn bij *convivio* • in dienst stellen van  
*imperator*  
**adhibitio, -ōnis** *f* • aanwenden • gebruik  
**ad-hinnire IV** zijn begeerte laten blijken  
**ad-hortari I** *dep.* aansporen  
**adhortāmen, -inis** *n* reden tot aansporen  
**adhortatio, -ōnis** *f* ook **adhortatus, -us** *m*  
 aansporing  
**adhortator, -ōris** *m* persoon die  
 aanspoort  
**adhuc** • tot nu toe • nog altijd • bovendien  
 nog • nog *maior*  
**adhucine?** nog?  
**ad-iacere, -iacui II** • liggen bij • grenzen  
 aan *mari* • in betrekking staan tot  
**adiaculatus** *adi.* erheen geslingerd  
**ad-icere, -ieci, -iectum G** • werpen naar  
 • richten op • toevoegen  
**adiectio, -ōnis** *f* • toevoeging • het  
 opbieden  
**adiectus, -us** *m* nadering  
**ad-igere, -ēgi, -actum III** (adaxint =  
*adegerint*) • heenvoeren naar • drijven in  
 • dwingen tot *ad iusiurandum* • beëdigden  
*sacramento*  
**ad-imere, -ēmi, -emptum III** • wegnemen  
 • benemen  
**ad-implere II** • aanvullen • volmaken  
**adimplētio, -ōnis** *f* voleinding *temporum*  
**adimplētor, -ōris** *m* persoon die bezielt  
**ad-increscere III** meer en meer toenemen  
**ad-inquirere III** nauwkeuriger onderzoeken  
**ad-invenire, -inveni, -inventum IV** erbij  
 uitvinden  
**adinventio, -ōnis** *f* • bedenksel • uitvlucht  
**adinventor, -ōris** *m* uitvinder  
**adinvicem** *adv.* • afwisselend • beurtelings  
**adipālis** *adi.* vettig  
**adipātus** *adi.* • met vet bereid  
 • overladen *sermo*  
**adipātum, -i** *n* oliebol

**adipisci, adeptus sum III dep.** • inhalen  
• moeizaam verkrijgen • zich op de hals

halen

**adeptus adi.** verworven

**adeptio, -ōnis f.** ook **adeptus, -us m** het verkrijgen

**ad-ire, -ēo, -iī, -itum IV** • toegaan naar

• naderen • *jur.* een aanklacht indienen

• afgaan op • aanvaarden *hereditatem*

• trotseren *pericula* • het opnemen tegen *hostem* • zich wenden tot *consulem*

• bereizen

**aditāre I** er dikwijls heen gaan

**aditio, -ōnis f.** het erheen gaan

• aanvaarding

**aditiālis adi.** bij de ambtsaanvaarding

gebruikelijk *cēna*

**aditus, -us m.** het erheen gaan

• nadering • toegang • audiëntie

• aanloop • gelegenheid tot *honoris*

**ad-iudicāre I** • toewijzen • *jur.* een zaak beslissen ten gunste van • toeschrijven aan

**ad-iugāre I** • opbinden *vitem* • nauw verbinden

**adiumentum, -i n.** hulpmiddel • steun

**ad-iungēre, -iunxi, -iunctum III**

• aanbinden • doen aansluiten

• bijvoegen • winnen voor • toekennen

• richten op *animum*

**adiunctio, -ōnis f.** verbinding

• toevoeging

**adiunctor, -ōris m** persoon die toevoegt

**adiunctus adi.** nauw verbonden

**adiunctum, -i n** het karakteristieke

**adiuncta, -ōrum n** bijkomende

omstandigheden

**ad-iurāre I** • erbij zweren • bezweren *per deos* • smeken • door bezwering

verdriven

**adiuratio, -ōnis f** het zweren bij *nominis divini*

**adiurātor, -ōris m** slangenbezweerder

**ad-iuvāre, -iūvi, -iūtum I** • helpen

• bemoedigen • voedsel geven aan

*ignem* • van nut zijn voor *causam*

**adiutāre I** • helpen • bevorderen

**adiutabilis adi.** bevorderlijk

**adiutor, -ōris m** helper • handlanger

• speler in kleine rol

**adiutōrium, -iī n** bijstand

**adiutrix, -icis f.** helpster • reserve *copiae*

**adiūtus, -us m** ondersteuning

**adl-** zie *all-*

**ad-maturāre I** verhaasten

**ad-meāre I** toegaan op

**ad-metiri, -mensum sum IV dep.** toemeten

**ad-migrāre I** er nog bij komen

**ad-miniculāre I, ook adminiculāri I dep.**

stutten

**adminiculātor, -ōris m** persoon die

steunt

**adminiculūm, -i n.** stut • hulpmiddel • bijstand

**administer, -tri m.** helper • handlanger

**ministra, -ae f** dienaar

**ministrāre I** • helpen • verzorgen

• besturen • *mil.* dienst doen

**ministratio, -ōnis f.** verzorging

• bestuur

**ministrativus adi.** praktisch

**ministrātor, -ōris m** beheerder

**ad-mirāri I dep.** • bewonderen • zich verwonderen

**mirabilis adi.** • bewonderenswaardig

• verwonderlijk • paradoxaal

**mirabilitas, -ātis f.** bewondering

• verwondering • hartstochtelijk

verlangen naar

**miratio, -ōnis f.** bewondering

• verwondering

**mirātor, -ōris m** bewonderaar

**ad-miscere, -miscui, -mixtum II** • erbij

mengen • toevoegen • betrekken in

• inlassen

**admixtio, -ōnis f, ook admistio, -ōnis f**

het bijmengen

**admixtus, -us m** toevoeging

**ad-mittēre, -misi, -missum III** • erop

loslaten *equo admisso* in gestrekte draf

• toelaten • toegankelijk zijn voor • zich

schuldig maken aan *scelus*

**admissarius, -iī m.** dekhengst

• wellusteling

**admissio, -ōnis f.** het toelaten • het

dekken • audiëntie • aanvaarding

*hereditatis*

**admissionālis, -is m.** ceremoniemeester

• *mlat.* hofmaarschalk

**admissivus adi.** een gunstige afloop

voorspellend

**admissor, -ōris m.** persoon die laat

binnenkomen • dader

**admissum, -i n** vergrijp

**admissura, -ae f, ook admissus, -us m**

• het toelaten • het dekken

**admixt-** zie onder **admiscere**

**ad-moderāri I dep.** matigen

**admoderatē adv.** aangepast bij

**ad-modulāri I dep.** instemmen met

**admōdum adv.** • tot de volle maat • volle

*ducenti* • zeer • (als antwoord) inderdaad

**ad-moenire IV** • belegeren • te lijf gaan • te

slim af zijn

**ad-moliri IV dep.** • moeizaam erheen

bewegen • zich erheen bewegen

**ad-monēre, -monui, -monitum II**

• herinneren aan • waarschuwen

• aansporen • tuchtigen

**admonefacere G** vermanen

**admonitio, -ōnis f.** herinnering

• waarschuwing • tuchtiging

**admonitor, -ōris m.** persoon die

herinnert aan • persoon die aanspoort tot

**admonitōrium, -ii** *n* herinnering  
**admonitum, -i** *n* • betoog • bezwaar  
 • vermaning  
**admonitus, -us** *m* • herinnering  
 • vermaning • waarschuwing  
**ad-mordēre, -mordi, -morsum** **II**  
 • aanknagen • aftraggelen • afzetten  
*aliquem*  
**admorsus, -us** *m* beet  
**ad-movēre, -mōvi, -mōtum** **II** • erheen  
 bewegen • er dichtbij brengen  
 • toepassen • uitnodigen tot  
**admotio, -ōnis** *f* aanraking  
**ad-mugire** **IV** toeloeien  
**ad-mulcēre** **II** strelen  
**ad-murmurāre** **I**, ook **admurmurāri** **I** *dep.*  
 een gemompel laten horen  
**admurmuratio, -ōnis** *f* • goedkeuring  
 • afkeuring  
**ad-mutilāre** **I** • knippen • beetnemen  
**adn-** zie **ann-**  
**ad-navigāre** **I** erheen varen  
**ad-obruēre, -obruī, -obrutum** **III** met aarde  
 bedekken  
**ad-olēre, adolūi** **II** • ontsteken • doen  
 branden • doen roken  
**adolescēre** **III** opklaaien  
**adolescēre, adolēvi, adultum** **III** • groeien  
 • volwassen worden • toenemen • meer  
 in praktijk gebracht worden • voortgaan  
*aestas*  
**adolescens, -entis** **A** *m* • jonge man  
 (tussen 17 en 30 jaar) • jonge vrouw  
**B** *adi.* • jong • later levend  
**adolescentia, -ae** *f* jeugd  
**adolescentiāri** **I** *dep.* zich als een  
 kwajongen gedragen  
**adolescentūla, -ae** *f* jong meisje  
**adolescentulus, -i** *m* • heel jong mens  
 • groentje  
**Adōnia, -ōrum** *n* het Adonisfeest  
**ad-operire, -operui, -opertum** **IV**  
 • bedekken • sluiten *ianuam*  
**ad-opināri** **I** *dep.* daarbij vermoeden  
**ad-optāre** **I** • uitkiezen • opnemen in de  
 familie  
**adoptatīcius, -ii** *m* aangenomen zoon  
**adoptatio, -ōnis** *f* adoptie  
**adoptator, -ōris** *m* adoptief-vader  
**adoptio, -ōnis** *f* • het als zoon aannemen  
 • het indrukken (bij het enten)  
**adoptivus** *adi.* aangenomen *filius*  
**ador, -ōris** *n* spelt (graansoort)  
**adorēus** *adi.* van spelt  
**ad-orāre** **I** • smekend aanroepen • vereren  
 • eerbiedig begroeten  
**adorabilis** *adi.* aanbidding waard  
**adoratio, -ōnis** *f* aanbidding  
**adorator, -ōris** *m* aanbiddend  
**ad-ordiri, -orsus** **sum** **IV** *dep.* beginnen  
**adorēa, -ae** *f*, ook **adōria, -ae** *f* • triomf  
 • overwinning

**ad-oriri, -ortus** **sum** **IV** *dep.* • te voorschijn  
 springen • aanvallen • ondernemen  
 • zich wagen op *mare*  
**ad-ornāre** **I** • uitrusten *classem*  
 • voorbereiden • versieren • verheerlijken  
**adornātē** *adv.* sierlijk  
**adp-** zie **app-**  
**adq-** zie **acq-**  
**adr-** zie **arr-**  
**adrachnē, -ēs** *f* haagappelboom  
**ad-radēre, -rāsi, -rāsus** **III** • afkrabben  
 • scheren  
**Adrastēa, -ae** *f* de onontkoombare Nemesis  
**Adria** zie **Hadria**  
**ads-** zie **ass-**  
**adt-** zie **att-**  
**adulāre** **I** • kwispelstaarten • met de staart  
 afvegen • liefkozen  
**adulāri** **I** *dep.* • kwispelstaarten • op  
 oosterse wijze begroeten • kruipen voor  
**adulābilis** *adi.* door vleierij in te palmen  
**adulatio, -ōnis** *f* • het kwispelstaarten  
 • liefkozing • lage vleierij  
**adulātor, -ōris** *m* vleier  
**adulatōrius** *adi.* kruiperig  
**adulescens** *enz.* zie **adolescens**  
**adulter, -ēri** **A** *m* • echtbreker • minnaar  
**B** *adi.* • overspelig • onrein • vals  
*nummus*  
**adultera, -ae** *f* • echtbreekster • minnares  
**adulterāre** **I** • overspel bedrijven  
 • verleiden • vervalsen  
**adulteratio, -ōnis** *f* vervalsing  
**adulterātor, -ōris** *m* valsemunter  
**adulterinus** *adi.* vervalst  
**adulterium, -ii** *n* echtbreuk  
**adultus** *adi.* • volwassen • sterk  
 geworden • gevorderd  
**ad-umbrāre** **I** • beschaduwen  
 • perspectivisch weergeven • even  
 aanduiden • nabootsen  
**adumbrātim** *adv.* in donkere omtrekken  
**adumbratio, -ōnis** *f* • schets • schijn  
**adumbrātus** *adi.* • in het donker  
 gehouden • verdicht • schijn- *comitia*  
**ad-unāre** **I** verenigen  
**adunatio, -ōnis** *f* vereniging  
**aduncus** *adi.* • naar binnen gebogen • krom  
**aduncitas, -ātis** *f* kromming  
**ad-urēre, -ussi, -ustum** **III** • laten  
 aanbranden • verzengen • verschroeien  
 • verblinden • doen ontsteken *oculos*  
 • laten bevriezen  
**adustio, -ōnis** *f* het te sterk laten branden  
 • ontsteking • ontstoken plaats  
**adustus** *adi.* • verbrand • gebruikt  
**ad-urgēre, -ursi** **II** • drukken tegen • voor  
 zich uit jagen  
**adusque** **A** *praep.* met *accusativus* tot aan  
**B** *adv.* geheel en al  
**adust-** zie **onder adurere**  
**ad-uti, -ūsus** **sum** **III** *dep.* langzaam aan

- geheel verbruiken
- ad-vectāre I** geregeld aanvoeren
- ad-vehēre, -vexi, -vectum III** (advexe = advexisse) aanvoeren
- advehi III dep.** • komen aanrijden
- landen
- advecticiūs adi.** geïmporteerd
- advectiō, -ōnis f** transport
- advector, -ōris m** overbrenger
- rijpaard *equus*
- advectus, -us m** transport
- ad-velāre I** • omhullen • bekransen
- advēna, -ae A m** en *f* vreemdeling(e); **B adi.**
- buitenlands • vreemd • onervaren in *belli*
- adventiciūs adi.** buitenlands
- ad-venerāri I dep.** vereren
- ad-venire, -vēni, -ventum IV** • aankomen
- naderen • ten deel vallen • er nog bij komen
- advēntāre I** in aantocht zijn
- adventor, -ōris m** bezoeker
- advēntōriūs adi.** • bij de aankomst behorend • voor vreemdelingen bestemd
- adventus, -us m** • aankomst • nadering
- ad-verberāre I** slaan
- ad-verēri II dep.** vreezen voor
- ad-verrēre III** • erheen vegen • erheen doen rollen
- ad-versāre I** voortdurend richten op
- adversāri I dep.** • zich verzetten tegen
- overstemmen *undā adversante*
- adversāriūs, -ii A** tegenstander; **B adi.** ongunstig
- adversāria, -ōrum n** • aantekeningen
- betoog van de tegenpartij
- adversātiō, -ōnis f** tegenstand
- adversātor, -ōris m** tegenwerker
- ad-vertēre, -verti, -versum III** • ergens heen wenden • zijn aandacht richten op
- *animum* • bemerken • tot zich trekken
  - *iur.* straffend optreden tegen
- adversio, -ōnis f** • het gericht zijn op
- gesteldheid *animi*
- adversitor, -ōris m** slaaf die zijn meester tegemoet gaat
- adversus adi.** • toegekeerd naar • vlak
- adversa manus* • vóór *dentes* • voor in *adversō pectōre* • stroomop *adversō flumine* • zich verzettend *senātus*
  - ongunstig *res adversae* tegenspoed
  - gehaat • tegenover • tegemoet
- adversus of adversum praep. met accusativus** • tegen ... op *montem*
- tegen *calces adversum stimulum* de verzenen tegen de prikkels slaan
  - tegenover *senatum* • in strijd met *legem*
  - in vergelijking met
- ad-vesperascēre, -vesperāvit III** avond worden
- ad-vigilāre I** waken bij
- ad-vivēre, -vixi, -victum III** • leven met
- nog leven
- ad-vocāre I** • tot zich roepen • oproepen
- te hulp roepen • te baat nemen • als advocaat nemen
- advocātus, -i m** • persoon die iemand in een proces bijstaat • getuige à décharge
- advocaat
- advocāta, -ae f** helpster
- advocātiō, -ōnis f** • het oproepen
- bijstand in een proces • schare van getuigen • uitstel van de procedure
- advocātor, -ōris m** • persoon die iemand bij zich roept
- advocitāre I** dikwijls bij zich roepen
- ad-volāre I** ergens heen vliegen
- advolātus, -us m** het aanvliegen
- advolitāre I** toesnellen
- ad-volvēre, -volvi, -volūtum III** • erheen wentelen • zich storten voor *genūa alicuius*
- advorsus enz. zie adversus**
- adytum, -i n** • het allerheiligste (alleen voor de priesters toegankelijk) • het binnenste
- ad-zelāri I dep.** ijveren voor
- aedis, -is f** • eenkamerwoning • tempel
- aedēs, -ium f** huis
- aedicūla, -ae f** • kamertje • kapelletje
- nis
- aedificāre I** • bouwen • aanleggen
- versterken • *rel.* stichten *mentem*
- aedificātiō, -ōnis f** • het bouwen • *rel.* stichting • gebouw
- aedificātor, -ōris A m** bouwmeester
- B adi.** bouwlustig
- aedificium, -ii n** gebouw
- aedificatiuncūla, -ae f** • gebouwtje
- bouwplan
- aedificiālis adi.** • bij het bouwen behorend • in huis vereerd *Juppiter*
- aedilis, -is m** ambtenaar belast met de zorg voor de openbare orde, marktwezen en spelen
- aediliciūs, -ii A m** oud-ediel **B adi.** van de ediel
- aedilitas, -ātis f** ambt van ediel
- aeditiūs, -ui m, ook aedituens, -entis m** tempelwachter
- aēdon, -ōnis f** nachtegaal
- aēdoniūs adi.** van een nachtegaal
- Aeētias, -adis f** Medea, dochter van Aeēta, de koning van Colchis
- aeger adi.** • ziek • zwak • smartelijk
- aegrē adv.** moeilijk *aegrē ferre* kwalijk nemen *haud aegerimē ferre* heel gemakkelijk opvatten
- aegrēre II** ziek zijn
- aegrescēre III** ziek worden
- aegrimōnia, -ae f** verdriet
- aegritūdo, -dinis f** • ziekte
- neerslachtigheid
- aegror, -ōris m** ziekte
- aegrotāre I** • ziek zijn • achteruitgaan

*fama*  
**aegrotātio**, -ōnis *f* ziekte  
**aegrōtus** *adi.* ziek  
**Aegina**, -ae feiland in de Saronische Golf  
 tussen Attica en Argolis  
**aegis**, -idis *f* • aegis (schild van Jupiter of Minerva) • beschutting  
**aegocēros**, -ōtis *m* steenbok  
**aegr-** zie onder **aeger**  
**Aegyptus**, -i *f* Egypte  
**aelinos**, -i *m* klaagzang  
**aemulāri** *l dep.* • nastreven • wedijveren  
 • naijverig zijn  
**aemulanter** *adv.* jaloers  
**aemulatio**, -ōnis *f* • wedijver • navolging  
 • naijver  
**aemulātor**, -ōris *m* • de naijverige  
 • navolger  
**aemulatus**, -us *m* het wedijveren  
**aemulus** **A** *adi.* • nastrevend  
 • wedijverend • nastoand • afgunstig;  
**B** (-i) *m* • navolger • concurrent  
 • medeminnaar  
**aemula**, -ae *f* medeminnares  
**Aeneās**, -ae *m* Aeneas, de Romeinse  
 nationale held  
**Aeneīs**, -idos *f* heldendicht van Vergilius  
 over Aeneas  
**aēnēus**, ook **ahēnēus** *adi.* • koperen  
 • bronzen • hard als koper  
**aēnum**, -i *n* koperen ketel  
**aēnēātor**, -ōris *m* trompettist,  
 koperblazer  
**aēnipes**, -pēdis *adi.* met koperen hoeven  
**aēnobarbus** *adi.* met koperrode baard  
**aenigma**, -ātis *n* • raadsel  
 • raadselachtigheid • toespeling  
**aenigmatistes**, -ae *m* persoon die in  
 raadselen spreekt  
**Aeōlia**, -ae *f*, ook **Aeōlis**, -idis *f* Eolië,  
 noordwestkust van Klein-Azië  
**Aeōlus**, -i *m* god van de wind  
**aeōn**, -ōnis *m* • eeuwigheid • de  
 wereldgeest  
**aequāre** **I** • effenen • gelijkmaken  
 • verheffen tot *caelō* • in gelijke positie  
 zetten *vela* • genoeg vinden voor *lacrimis*  
**aequabilis** *adi.* • gelijk te stellen  
 • gelijkmatig • onpartijdig  
**aequalitas**, -ātis *f* • gelijkheid  
 • onpartijdigheid  
**aequālis** **A** *adi.* • effen • even groot  
 • even oud • gelijkmatig; **B** (-is) *m*  
 tijdgenoot  
**aequalitas**, -ātis *f* • gelijkmatigheid  
 • gelijkheid voor de wet • gelijke  
 ouderdom  
**aequāmen**, -inis *n* het gladmaken  
**aequatio**, -ōnis *f* het gelijkmaken  
**aequor**, -ōris *n* • gladde oppervlakte  
 • vlakte • waterspiegel • zee  
 • zeestroming • boksring

**acquorēus** *adi.* van de zee  
**aequus** *adi.* • effen • *mil.* recht *aequā fronte*  
 • kalm • gelaten *aequō animō* • gelijk  
*aequō iure* • *mil.* onbeslist • billijk  
 • onpartijdig • welwillend • genadig  
**aequē** *adv.* • evenzeer • billikerwijs  
**aequi**, -ōrum *m* vrienden  
**aequum**, -i *n* • het billijke • billijkheid  
**aequaevus** *adi.* even oud  
**aequanimus** *adi.* gelaten  
**aequanimitas**, -ātis *f* • toegevendheid  
 • geduld  
**aequidiālis** *adi.* tot de dag- en  
 nachtevening behorend  
**aequilibrātus** *adi.* in evenwicht  
**aequibris** *adi.* van gelijk gewicht  
**aequibritas**, -ātis *f*, ook **aequilibrium**,  
 -ii *n* evenwicht  
**aequimānus** *adi.* met twee rechterhanden  
**aequinoctium**, -ii *n* de dag- en  
 nachtevening  
**aequinoctiālis** *adi.* tot de dag- en  
 nachtevening behorend  
**aequipar**, -is *adi.* volledig gelijk  
**aequiparāre** **I**, ook **aequiperāre** **I**  
 • gelijkstellen • evenaren  
**aequiparābilis** *adi.* vergelijkbaar  
**aequiparantia**, -ae *f*, ook **aequiparatio**,  
 -ōnis *f* het gelijkstellen  
**aequipollens**, -entis *adi.* evenveel  
 geldend  
**aequitas**, -ātis *f* • gelijkheid  
 • gemoedsrust • onverschilligheid  
 • billijkheid • onpartijdigheid  
**aequifernus** *adi.* als eeuwig  
**aequivalēre** **II** evenveel vermogen  
**aēr**, **aēris** *m* • de benedenlucht • lucht  
 • wolk • geur  
**aērīus** *adi.* • in de lucht levend • zich in  
 de lucht verheffend  
**aērophōbus** *adi.* bang voor frisse lucht  
**aer-** zie onder **aes**  
**aerumna**, -ae *f* • zorg • ellende  
**aerumnabilis** *adi.* ellendig  
**aerumnōsus** *adi.* moeitevol  
**aeruscāre** **I** • bedelen • marktkoopman zijn  
**aeruscātor**, -ōris *m* • bedelaar  
 • marktkoopman  
**aes**, **aeris** *n* • koper • brons • kopergeld  
 • geld • loon • soldij • dienstjaren  
 • schuld *aliēnum*  
**aerāre** **I** met koper beslaan  
**aerariūs** *adi.* • van koper • koper-  
**aerārius**, -ii *m* burger van de laagste  
 klasse  
**aerārīa**, -ae *f* kopermijn  
**aerārīum**, -ii *n* • staatschatkamer  
 • staatsarchief • staatskas  
**aerātus** *adi.* • met brons beslagen • goed  
 bij kas • onbedwingbaar  
**aerēus** *adi.* met koper beslagen  
**aerīfer** *adi.* koperen cimbalen dragend

- aerifodina**, -ae *f* kopermijn  
**aerīpes**, -pēdis *adi.* met koperen hoeven  
**aerisōnus** *adi.* van koper weerklinkend  
**aerōsus** *adi.* rijk aan erts  
**aerūgo**, -gīnis *f* • koperroest • afgunst  
 • hebzucht  
**aeruginōsus** *adi.* met koperroest bedekt  
**Aesculapius**, -iī *god* van de geneeskunde  
**Aesculapiūm**, -iī *n* tempel van Aesculapius  
**aescūlus**, -i *f* wintereik  
**aesculēus** *adi.* eiken-  
**aesculētum**, -i *n* eikenbos  
**aestas**, -ātis *f* • zomer • zomerhitte  
**aestifer** *adi.* hitte brengend  
**aestivāre** *I* de zomer doorbrengen  
**aestivus** *adi.* zomers  
**aestiva**, -ōrum *n* • zomerkamp  
 • zomerveldtocht  
**aestimāre** *I* • schatten • de schadevergoeding bepalen voor *litem*  
 • waarden • beoordelen • in aanmerking nemen  
**aestimābilis** *adi.* waardeerbaar  
**aestimātio**, -ōnis *f* taxatie  
**aestimātor**, -ōris *m* taxateur  
**aestimium**, -ii *n* taxatie  
**aestus**, -us *m* • koking • golving • hitte  
 • branding • getij • hartstocht • onrust  
**aestuabundus** *adi.* opbruisend  
**aestuāre** *I* • vlammen • gloeien  
 • koortsig zijn • bruisen  
**aestuārium**, -iī *n* • kustmeer • wad  
 • brede riviermond  
**aestuātio**, -ōnis *f* • onrust • onrustige begeerte  
**aestuōsus** *adi.* • gloeiend • golvend  
**aetas**, -ātis *f* • leeftijd • mensen van bepaalde leeftijd • levensduur • leven  
 • generatie • tijdvak  
**aetātūla**, -ae *f* • jonge leeftijd • schatje  
 • seksuele hartstocht  
**aeternāre** *I* vereeuwigen  
**aeternabilis** *adi.* onvergankelijk  
**aeternālis** *adi.* eeuwig  
**aeternitas**, -ātis *f* • eeuwigheid  
 • onsterfelijkheid • eretitel van de keizer  
**aeternus** *adi.* eeuwig  
**aether**, -ēris *m* • bovenlucht • lucht • hemel  
 • de bovenwereld  
**aethērius** *adi.* • van de bovenlucht  
 • hemels • hemelhoog • zich in de lucht bevindend • van de bovenwereld  
**aethra**, -ae *f* • heldere lucht • hemel  
**Aethiōpia**, -ae *f* gebied ten zuiden van Egypte (Abessinië)  
**Aethiops**, -ōpis *m* • Ethiopiër • moor  
**aetiologia**, -ae *f* bewijsvoering  
**Aetna**, -ae *f* en Aetnē, -ēs Etna  
**Aetōlia**, -ae *f* landsteek in het westen van Midden-Griekenland  
**aevum**, -i *n* • eeuwigheid • levenstijd  
 • leeftijd • tijdvak  
**aevitas**, -ātis *f* eeuwigheid  
**af** (oud Latijn **ab**) *fin.* ontvangen van  
**afannae**, -ārum *f* uitvluchten  
**Afer** *A. adi.* Afrikaans; **B** (-fri) *m* Afrikaan  
**Africa**, -ae *f* • Afrika • de Romeinse provincie Africa (nu Tunesië)  
**africānae**, -ārum *f* wilde dieren uit Afrika  
**africus**, -i *zuidwestenwind*  
**affabrē** *adv.* • kunstig • kunstzinnig  
**affabricātus** *adi.* gekunsteld  
**af-fāri** *I dep.* • toespreken • vaarwel zeggen  
 • aanroepen  
**affabilis** *adi.* vriendelijk  
**affabilitas**, -ātis *f* vriendelijkheid  
**affāmen**, -mīnis *n* • het toespreken • het toezingen  
**affātus**, -us *m* toespraak  
**affātim** *adv.* • tot vermoeiens toe • rijkelijk  
 • voldoende  
**affect-** zie onder **afficere**  
**af-fectāre** *I* • grijpen naar • aantasten  
 • streven naar • ondernemen • op gekunstelde manier proberen te bereiken  
**affectāri** *I dep.* ijverig streven naar  
**affectātē** *adv.* zorgvuldig  
**affectatio**, -ōnis *f* • het streven  
 • gekunsteldheid  
**affectātor**, -ōris *m* • persoon die jacht maakt op • streber  
**affectātrix**, -icis *f* na-aapster  
**af-ferre**, attūli, allātum *III* • erheen dragen  
 • aandoen • de hand aan zichzelf slaan  
*manus sibi* • berichten • aanvoeren  
*causam* • voorstellen • bijdragen tot  
 • toevoegen  
**af-ficere**, -fēcī, -fectum *G* • voorzien van  
 • bejegenen • terechtstellen *supplicio*  
 • behandelen met • beïnvloeden • in een stemming brengen *dolōre* • aantasten  
**affectio**, -ōnis *f* • inwerking • toestand  
 • stemming • genegenheid • wilskracht  
**affectiōsus** *adi.* liefderijk  
**affectuōsus** *adi.* teder  
**affectus** *A. adi.* • voorzien van  
 • gedisponeerd • verzwakt; **B** (-us) *m*  
 • aandoening • hartstocht  
**af-figere**, -fixi, -fixum *III* • vasthechten aan  
 • kluisteren aan • inprenten  
**affixa**, -ōrum *n jur.* aard- en nagelvaste goederen  
**affixio**, -ōnis *f* het vasthechten  
**af-figurare** *I* vormen naar  
**af-fingere**, -finxi, -fictum *III* • toevoegen  
 • aan • erbij verzenen • toedichten  
**affinis**, -is *A. adi.* • aangrenzend • betrokken  
 in *sceleri* • door huwelijk verwant; **B** *m*  
 en *f* verwant(e) door huwelijk  
**affinitas**, -ātis *f* • verwzaging  
 • verwantenkring  
**af-firmare** *I* • versterken • bekrachtigen  
 • met bewijzen staven • verzekeren